

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek

N^{ro}. 48.

29. Kwietnia 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

O k ó l n i k.

Ze w wyroku przez Sąd delegowany wydanym, tak Delegacya, iak i Sąd, do którego w ordynarynney drodze rozsądzenie sprawy należećby miało, wymienione być powinny.

Aby z wyroków cywilnych, te wszystkie o-koliczności powzięte być mogły, które ze względu tak na porzednicze iak i następne czynności urzędowe do wyводу rzeczy są ważne, postanowił przeto C. K. naywyższy Trybunał Sprawiedliwości Wyrokiem swoim z d. 15. Stycznia 1825 do liczby 142, aby w wyrokach przez Sąd delegowany wydawanych, nie tylko Dekret na Delegacya i Władza, która takowy wydała, ale oraz i Sąd, któremu w ordynarynney drodze rozsądzenie sprawy należećby miało, wyraźnie wytknięte zostały.

Co w skutek dekretu wysokięj Kancelaryi nadwornęj z d. 29. Stycznia 1825 do liczby 3354 do powszechnęj podaie się wiadomości.

(Podpisy.)

— Z Wiédnia d. 19. Kwietnia. —

N. Pan naywyższą uchwałą swoią z d. 19. Marca b. r. raczył Hrabiego Józefa Brunswik Cześnika koron. w mieyscu jubilowanego Sędziego (*Judex Curiae Regiae*) w Królestwie Węgierskiem, Józefa Urnényi, na tę godność posunąć; zaś przez wyniesienie to, uwolnione mieysce *Tavernicorum Regalium Magistri*, nadał Wice-Prezydentowi król. węgierskięj Kamery Nadwornęj, Hrabiemu Antoniemu Cziráky, a to ze względu zasług położonych dla kraiu i dostojnego domu Cesarzkiego, którzy w d. 4. b. m. w tym charakterze złożyli przysięgę w ręce Monarchy.

Względem dalszēj podróży N. Pana donosi gazeta Klagenfurcka pod d. 12. Kwiet. z Pontafel co następuje:

»Wczoray mieliśmy znowu szczęście, iż N. Pan wraz z Arcy-Xięciem Franciszkiem Karolem tu nocował. N. Cesarz Jegomość niechawszy 12 mil z Klagenfurtu aż tutaj w 8 1/2 godzinach, przybył w pożądaném zdrowiu o wpół do dru-

gięj s południa przy odgłosie dzwonow obudwu wsi pogranicznych Niemieckiey i Włoskiey Pontafel, i przy 101 wystrzałach z moździerzy, które w tēy skalistēy dolinie rozmaicie się ponawiały. Na całej drodze, wszystkie włości okazywały swemu Monarsze iawne dowody szczerēy miłości i uszanowania. Mieszkańcy pograniczni Pontafelu powitali Monarchę okrzykami radości. W mieyscu przeznaczoném na spoczynek, w tēm samém co i roku 1819, to jest w domu Urzędu cła pogranicznego, przyjął Monarchę Arcy-Xiąże Reiner, Wice-Król Królestwa Lombardzko-Weneckiego, wielu Urzędników Władz woyskowych i cywilnych, którzy dniem wprzdy przybyli z Włoch, iakoteż Duchowienstwo parafii Uggowickiey, Malborgetherskiey i Pontafelskiey, nakoniec wszyscy Urzędnicy polityczni, cłowi i pograniczni iliryjscy i włoscy, poczem N. Pan usiadł do stołu, podczas którego zabrzmiała muzyka Tarwizerskiey bandy; obustronni mieszkańcy pograniczni ze wszech stron cisnęli się z ubieganiem o okazanie swego przywiązania głosnemi okrzykami. Wieczorem obiedwie wsie oświecono. Pomimo utrudzającēy podróży raczył N. Pan dać wszystkim Władzom i potrzebującym wsparcia aż do tēy godziny posłuchanie, a dzisiay rano o godzinie tētēj przy błogosławienstwie swych niemieckich poddanych, przedsięwziął podróż do Włoch.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Wielka Brytania i Irlandya.

Xiążę Paweł Esterhazy powrócił do Londynu z podróży swoiey do Paryża.

Utrzymują ciągle, że Ministrowie ieszcze na tegoroczném posiedzeniu Parlamentu wniosą odmianę ustaw zbożowych, i spodziewają się, że przywóz obcego zboża dozwołony będzie; od pszenicy za opłatą cła od 12 do 15 szylingow. W wielu miastach handlowych układają petycyę o zniesienie biłu zbożowego, a nawet w Londynie ośmdziesiąt naypierwszych domów handlowych między któremi wiele było niemieckich, wezwało Lorda Majora, aby zwołał Radę gminną dla ułożenia w tēy mierze prosby do Parlamentu.

Popęd do handlu winem w Anglii przez zniesienie opłat, przechodzi wszelkie poięcie. Na

poparcie tego twierdzenia Londyński Price - Current podaje porównyującą tabelę liczby gallonów, za które opłacono podatek w następujących trzech okresach Marca. W d. 8. Marca 26,760 gallonów, w d. 15. 152,974; w d. 22. 147,808. Okazuje się ztąd maximum większego poboru od 126,214 gallonów. Przykład ten dowodzi dostatecznie, że uwolnienie od nadto wielkiej opłaty przyczynia się do rozwinięcia tego handlu.

Francya.

W d. 8. Kwietnia dawał Król posłuchanie Xięciu Meternichowi, który potem był i u Delcina.

W d. 28. Marca Izba Deputowanych słuchała zdanie sprawy swęj Komissyi względem projektu do ustawy, przekładającego rozmaite odmiany w systemacie myta, na którego przyjęcie, przy nowych odmianach w taryfie, Komissya wnosila. Obrady w tęg mierze zaydą po rozprawach nad Zarządem żupami. Poczém rozpoczęło się rozpoznanie projektu do ustawy: »Korzyści z kopalni soli w Departamentach Meurthe, niższego Renu, wyższej Saony, Doub i Jura, i nowo odkrytych warstw soli kamiennę w Vic (Dep. Meurthe) dozwolić, mającemu w tęg udział Zarządowi na lat 99, za wiadomieniem i, przez konkurencyją.« Jenerał Foy namienił najpierw o przesadach, które okazywali nad wydobywaniem soli kamiennę roku 1819 odkrytę w Vic, tak obfitę, że nią można kilka 1000 lat opatrywać Europę, ci którzy do żup na południu i zachodzie mają udział; sól kamienną uznali za wydalającą truciznę i epidemię; twierdzili, że do wydobywania użyta Seille, osuszony rowy Metz, a zatem obrona tęg twierdzy będzie osłabioną; że jest podostatkim soli we Francyi i t. d., tymczasem Anglicy zaopatrują jeszcze zawsze Niderlandy swoją solą kamienną Northwickską, Liverpoolską, a w Szwabii wielkie ciągną korzyści z nowo odkrytę soli kamiennę. Uskarżał się, że Rząd nie da użyć owoców swego odkrycia właścicielom, lecz takowe chce dla siebie zagarzać jako *Regale*, nie czyniąc wżnianki w swoim przecieciu o wynagrodzeniu. Atoli wynagrodzenie to, musiałoby być w budżecie umieszczone, a ta okoliczność dostateczna, uczynić z tęg ustawy, ustawę finansową; zatem zupełnie nieprzyzwoicie i przeciwnie prawu postąpiono, że projekt ten do ustawy przełożono najpierw Izbie Parow; Mówca życzył, aby ten bogaty dar przyrodzenia użyto na zmniejszenie ceny soli, i zakończył wnioskiem porobić odmiany w ułożeniu projektu do ustawy, które zaydą przy głosowaniu. P. Labourdonnaye mówił w tęg samęj myśli. Nie zezwolono na wydrukowanie Mów, ponieważ iak Minister Skarbu uczynił uwagę, ustawa

ta nie iest właściwie ustawą finansową, lecz ma tylko zamiar, aby spowodować dzierzawców soli do wynagrodzenia tym, co odkryli warstwy soli kamiennę. Po krotkich ieszcze nad tym przedmiotem rozprawach, oświadczył Minister Skarbu, że odkryte warstwy soli kamiennę rozlegają się na 30 godzin drogi, zaś głębokość ich nieznaną; i że podług tego, tylko zamożne towarzystwo w stanie iest wydobywać sól z korzyścią, ponieważ roboty te wymagają nowych budowli, dróg, kanałów i t. d.; gdyby zaś wydobywanie soli poruczono właścicielom ziemi, pod którą te warstwy soli złożone, zatem niebyłyby ułatwione sposoby sprzedaży wydobytę soli; nadto trzeba mieć wzgląd na interes towarzystwa żup na Zachodzie (nad morzem) które przez tańsze uzyskanie soli kamiennę mogłoby być zmuszone, zaniechać obrabiania swoich żup; ztąd dzierzawcom soli kamiennę położony cenę, któreby przy sprzedaży nie mogli przekraczać, i zaleconoby im dać wynagrodzenie odkrywcom warstw solnych i właścicielom ziemi, pod którą złożone; ilość wynagrodzenia nie iest wyrażona w projekcie do ustawy, ponieważ oznaczenie tęg iest rzeczą Zarządu, a zatem od Króla zależy. P. Turckheim mówił przeciwko projektowi, ponieważ narusza prawo własności.

W d. 29. Marca toczyły się dalej rozprawy. Wielu Deputowanych z Bretanii mówiło przeciwko projektowi, iako szkodliwemu dla posiadaczów żup morskich, i żądało, aby dzierzawcom soli kamiennę takie położono warunki, izby tamci z tymi zawsze przy sprzedaży soli współubiegać się mogli; Dodatek przełożony przez Komissyją rozpoznanawczą, w zamiarze pomnożenia kosztów obrobienia: »Sol kamienną tylko rafinowaną przedawać,« nie iest dostateczny, ponieważ przy postępie chemii rafinowanie to iest nader tanie. — Minister Skarbu sądził, że posiadaczom żup na wschodzie potrzeba dać opiekę przeciwko przesadzonym żądaniom posiadaczów żup morskich, i oświadczył, że ostatni dosyć są zabezpieczeni przez nakazane uwiadomienie i konkurencyją przy wydzierzawianiu żup wschodnich. P. Kaźmierz Perrier powstał przeciwko projektowi, ponieważ na nowo zamierza ustalić bardzo intratne Monopolium i zaraz na lat 99; Monopolium soli iest bardzięj ieszcze uciążliwym iak tabaki, i powinno być ieszcze pierwę od tego zniesione. P. Bascal de Reals wniósł, aby położono Zarządowi podwóyną opłatę od cetnara soli dostawionę na wewnętrzne zużycie; stała i warunkową, która to ostatnia mogłaby się stosować w miarę sprzedaży soli morskię do soli kamiennę w interesie posiadaczy żup morskich.

Izba Deputowanych trudniła się w d. 30. Marca

dalszym rozbiorem projektu do ustawy o żupach. P. Bourdeau przeszedł dotychczasowe ustawodawstwo o górnictwie, czyli kopalniach, i starał się szczególnie z ustawy d. 21. Kwietnia 1810. o otrzymaniu i zarządzie kopalni w ogólności okazać, że Rząd nie może zabrać żup; już podówczas przekładano w Radzie Stanu obiąć w owej ustawie i kopalnie soli, atoli wniosek ten odrzuciła Rada Stanu. P. Berthier zgadzał się z Mowcą z tym dodatkiem, iż chociaż ustawa z 1810 w nicia-kim względzie naruszyła własność, przecież obawiano się obiąć wyraźnie ową ustawą żupy i kopalnie soli. Komissarze król. Becquey i Cuvier, uczynili uwagę, że warstwy soli kamiennéj jeszcze w roku 1810ym niebyły odkryte, że nie myślano, aby istniały we Francyi i że rząd ustawa z roku 1810 nie mogła o nich namienić. — Wniesiono na ukończenie rozpraw. Zdawca sprawy, P. Bruyere Chalabre, powtórzył rzecz jeszcze i obstawał za dodatkiem przez Kommissyją przedłożonym, dotyczącym się rafinacyi soli kamiennéj i t. d. Przystąpiono do rozbioru paragrafu. Jenerał Foy rozwinął wniosek swóy w d. 28. z. m. przedłożony, do odmienienia wstępu do ustawy: »Rząd upoważniony jest z koncessyją na warstwy soli kamiennéj pod Vic, w Departamencie Meurthe, połączyć obrabienie lub własność żup w Dieuze, Moyenvic i Chateau Salins (w Depart. Meurthe), w Sulz (w Dep. Niższego Renn), w Saulnot (w Dep. Wyższéj Saony), w Arc, (w Dep. Doubs), w Salins i Montmorret (w Dep. Jura.)« Mówca twierdził, że Rząd nie może być sam koncessyonaryuszem; nie może ón przywłaszczać sobie tak soli kamiennéj w Vic, iak kopalni węgla w Anzain i innych zarobkowości; ustawa z 1810 r. w §. 13. mówi wyraźnie: »Každy Francuz lub obcy, naturalizowany lub nie, działający pojedynczo, lub w towarzystwie, ma prawo żądać koncessyi na kopalnię i może ją otrzymać i t. d.«; zatem i odkrywcy kopalni pod Vic mieliby prawo żądać téż koncessyi. Nakoniec potrzebaby się zastanowić nad zmniejszeniem wysokości ceny soli. Minister Skarbu odpowiedział, że koncessyi nie nie zawadza, tylko przytém musiałby; mieć także opiekę interessa posiadaczy żup na Wschodzie; co się zaś dotyczy zmniejszenia podatku od soli, powinien ón powtórzyć, co już powiedział, że małe zmniejszenie nie pomnożyłoby zużycia, a Rządowi przyniosłoby niepotrzebną stratę, zaś wielkie, lub zupełne przeniesienie podatku od soli, pomnożyłoby bezwątpienia zużycie soli dla paszy bydła, nawozu i t. d., lecz zrzuciłoby w dochodach krajowych ubytku 10 milionów, który potrzebaby nappierwéy starać się czém inném wynagrodzić. P. Kaźmierz Perrier oświadczył: »Minister zda się mieć więcéj względu na interesa

prywatne, iak na ogólne, to jest powiększenie zużycia wewnątrz i wywozu za granicę; z postępem przemysłu od czasu do czasu interessa prywatne istniejące naruszone bywają przez nowe; tak przędzący bawełnę upadli przez maszyny przędzące, sami właściciele machin przez poprawki w tych zasłte, co naydotkliwiey przypadło dawnym hamerniom przez zaprowadzenie machin parowych; żegluga parowa zniszczyła zupełnie przedsiębiorców żeglugi wewnętrznyéj, którzy wielkie porobili nakłady na konie, liny, okręty i t. d.; w samey Anglii przedsiębiorcy kanałów ustalić mieli wewnętrzną pomysłność, a teraz przez koleie żelazne mają być zruynowani. Rzuńmy przecie okiem na Angliją, która podatek od soli prawie iakby nie pobierała, i przeto Francyją wyłącza od konkurencyi w handlu soli. Od lat 7 odkryto sól pod Vic, i podczas, gdy powoli naradzamy się, co czynić, Wirtemberczykowie i Badeńczycy odkryli podobne składy, z których od lat 2 ciągną pożytki i Francyi wywóz soli znacznie zmniejszyli, z 200,000 metrycznych cetnarów na 130,000, które jeszcze do Szwaycaryi wychodzą na mocy układu, który się nadto z tym rokiem kończy. Ostatnia uwaga niemniéy jest ważną. Ministeryum twierdziło, że zamienienie prowizy wieczystych na 3procentowe, sprawi, iż pieniądze rozeydą się po Departamentach; a iednak w téj chwili, gdzie kapitały szukać powinny gdzie indziey obrotu, organizują nowe, tak kolossalne finansowe towarzystwo, że dziesięć Departamentów za nayobfitszą produkcyją w Europie wyczerpać je może, i posiadaczy żup soli morskich niezawodnie zniszczy. Nie dosyć, że towarzystwom uprzywileiowanym poruczono Monopolium znizienia prowizy wieczystych, chcą jeszcze tymże samym dobrze znanym towarzystwom oddać i Monopolium przemysłu, Monopolium zużycia dla ubogich ludzi« — Kommissarz Rządowy, Cuvier, starał się zbić twierdzenia poprzedniego mowcy, i obstawał za prostém przyjęciem projektu Ministeryalnego. Ponieważ Izba nie była zupełna, zatem odroczyła rozprawy z powodu Wielkiego Tygodnia, na d. 2. Kwietnia.

Król: Francuzka fregata, la Coquille, zawięta do Marsylii w d. 24. Marca po 34 miesiącach żeglugi, bez naymniejszéj szkody morskiéj, nie utraciwszy ani iednego człowika w podróży naukowéy około świata.

Włochy.

Jego Świątobliwość odprawił w d. 21. Marca w Pałacu Watykańskim tajny Konsystorz, na którym prekonizowani zostali Arcybiskupi z Bur-

gos i Santiago (na wyspie); Biskup z Steinu nad Angerem, (Jędrzej Boelle, dotychczasowy W. Proboszcz tamecznej kapituły); tudzież Biskupi z Rennes, Soissons, Carcassone, Lunoges, Tulle i Beauvais (wszyscy we Francyi), i pięciu Biskupów Hiszpańskich (z Kartageny, Astorgi, Lugo, Raxydu i Segorbe). Na tymże samym Konsystorzu ogłosił Oyciec Święty wyniesienie Xięcia Croi, Arcybiskupa w Rouen i W. Jałnużnika Francyi, na godność Kardynalską. Innego Kardynała zatrzymał Oyciec Święty *in petto*.

Uroczysty obrzęd chrztu nowo narodzonej Xiężniczki Toskań, dopełniony został w d. 2. b. m. we Florencyi przez tamecznego Arcybiskupa w pałacu Pitti. Owdowiała W. Xiężna zastępowała w imieniu Króla Saskiego, miejsce kuma. Nowo narodzona Xiężniczka otrzymała imiona: Augusty, Ferdynandy, Ludwiki, Maryi, Joanny, Jozefy. *Te Deum* zakończyło ten uroczysty obrzęd. Wieczorem były u Dworu wielkie pokoie.

Królestwo Oboiędzy Sycylii.

Podług listów z Neapolu w Dzienniku Rzymskim umieszczonych, spodziewano się, iż w d. 13. lub 14. Kwietnia Królestwo Oboiędzy Sycylii, wraz z Xięciem Aquila (nowo narodzonym Synem Królestwa) iadąc do Medyiolanu przybędą do Rzymu, gdzie kilku dni mają zabawić. Xięstwo Salerno, wraz z Xiężniczką Maryją Karoliną, udając się w też samą podróż, mieli dwoma dniami wprzód stanąć w Rzymie. W licznym orszaku Królestwa są: Kawaler Medici, tymczasowy Prezydent Rady Ministeryjalnej, Margrabia Ruffo, Minister Sekretarz Stanu Król. Domu i orderów Kawalerskich, ze swemi właścicielami kancelaryjami.

Niemcy.

W d. 4. Kwietnia zmarł w Langenburgu Xiążę Karol Ludwik na Hohenlohe - Langenburg, najstarszy całego domu Xiążęcego Hohenlohe, dziedziczny Marszałek królestwa Wirtembergskiego, kawaler W. Krzyża Wirtembergskiego orderu Korony i Ces. Rossyjskiego S. Alexandra Newskiego, w roku 63 życia swojego. Następcą posiadłości Xiążęco-Hohenlohskich i Hrabstwo Gleichiskich jest jego najstarszy syn, Xiążę Ernest Krystyjan Karol na Hohenlohe Langenburgu (uro. 1794.)

Pod dniem 25. Lutego b. r. wyszła w Królestwie Saskiem nowa ustawa służby wojskowej, która dawniejsze ustawy znosi.

W Lipsku ogłoszone zostały statuta nowego, obok Reńsko-Zaschodnio-Indyjskiego) żeglugi Elbsko-Amerykańskiego Towarzystwa: Utworzone one będzie w Lipsku na akcyje, mianowicie pod firmą: Elbsko-Amerykańskiej żeglugi Kompanii, towarzystwo handlowe morskie, mające zamiar wspierać handel zamorski oyczystymi fabrykatami i produktami. Towarzystwo to ustanowione jest naypierwéj na lat 15. Kapitał do tego potrzebny zebrany będzie przez akcyje, i właściwie 500,000 talerów w kurancie Pruskim i tysiąc akcyjach, licząc każdą po 500 talerów. Akcyje te czynić będą rocznie 4 procentu. Ogół akcyonaryuszów tworzy Kompanią, od której zależą uchwały, ustalenie i urządzenie przedsiębiorstwa.

— Z Frankfurtu nad Menem d. 21. Marca. —

Nagłe podniesienie się ceny osadniczych towarów było skutkiem, iak zapewniano, samej tylko spekulacyi, zrządzonej przez chwilowe stosunki handlu. Podług nayświeższych wiadomości cena ich spadła w Anglii tak ipędko, iak się i podwyższyła na 15 procentu, i to wsteczne działanie daie się czuć na wielu artykułach, iako to na kawie, nawet i w Frankfurcie. Nayglówniejszą przyczyną tég spekulacyi było mniemanie upowszechnione w Londynie, że z powodu panujących srogich burz okręty opóźnią na kilka miesięcy swą żeglugę do okolic wydających te płody, przez co i brak nastąpi. Chociaż ta przyczyna była rzeczywista, nie zgodzano się iednak w zdaniu we względzie uczynionéj przez to rachuby, a prędkie podniesienie ceny zrządziło zaraz ubieganie się z dostawą tych płodów, która znacznie przewyższyła ich potrzebę i zniżyła ich cenę. Z tém wszystkiém należy się spodziewać, iż cen podwyższenie i zniżenie nie pociągnie za sobą tak szkodliwych skutków, iakie z podobnego zdarzenia powstały przed dwoma laty, którego iednak inna była przyczyna, to iest, obawa wojny morskiej, o której nikt teraz nie myśli.

Prussy.

Mocą listu Gabinetowego z d. 15. Lutego 1825 raczył Król Jegomość postanowić, że, ponieważ według prawideł stawienie się młodego człowieka do wojska z skończonym 20. rokiem, następuje, i takowy swój trzechetni przepisany czas służby z 23cim rokiem życia swojego kończy, tenże, gdyby dobrowolnie chciał dalej w wojsku służyć, uważany być powinien iako wieoletni, i w tég mierze nie potrzebuie zezwolenia swoich rodziców i opiekunów.